

А.С. Торосов, канд. екон. наук, старш. наук. співробітник
Є.С. Зуєв, Ю.В. Харченко, наукові співробітники
Український науково-дослідний інститут лісового господарства та
агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

У статті розглянуто питання фінансування лісового господарства в сучасних умовах функціонування галузі. Дефіцит бюджетного фінансування лісової галузі (майже до його припинення) обумовлює необхідність максимального використання власних резервів для покриття витрат на лісогосподарські роботи та заходи, забезпечуючи при цьому розширене відтворення лісових ресурсів. При цьому, підприємства лісоресурсних регіонів країни мають можливості щодо самофінансування господарської діяльності. До того ж, частка коштів лісгоспів зазначених регіонів може спрямовуватися на фінансування поточної діяльності лісодефіцитних підприємств та інших установ і організацій галузі. Проте, така важлива проблема повинна вирішуватися системно на державному рівні шляхом внесення змін до чинного законодавства.

Ключові слова: лісове господарство, фінансування, доходи, видатки, лісокористування, фонд фінансування, норматив відрахувань, законодавство.

Постановка проблеми. Стратегічна переорієнтація принципів життєдіяльності в країні на європейські стандарти та підходи обумовлює необхідність суттєвої перебудови лісової політики, законодавства та управління лісової галузі України.

Найбільш складною залишається проблема фінансування лісової галузі. Фінансова система лісового господарства в сучасних умовах є недосконалою. Бюджетне фінансування лісогосподарської діяльності є недостатнім, його частка в загальних витратах протягом десятиріччя знаходилося на рівні 20-30%, а в останні роки було майже призупинено. Тому питання удосконалення механізму фінансування лісової галузі країни є вкрай актуальним і потребує негайного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегічні напрями розвитку лісового господарства України, у т. ч. його фінансової системи, розглянуто у наукових працях таких науковців як Р.Г. Дубаса [1], Я.В.

Коваля [2], Є.В. Мішеніна [3], І.М. Синякевича [4], В.П. Ткача [5], М.Х Шершуна [6] та ін.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування науково-прикладних аспектів формування механізму фінансування лісового господарства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу досліджень. Однією із основних цілей удосконалення фінансової системи лісової галузі є задоволення потреб підприємств лісового господарства у власних грошових ресурсах. Останнє безперечно стосується, в першу чергу, підприємств лісозабезпечених регіонів, зокрема, зони Полісся. На сьогоднішній день двоканальне фінансування лісового господарства за рахунок бюджетних асигнувань та власних коштів підприємств в зазначених регіонах в своїй більшості перетворюється на одноканальне – за рахунок власної діяльності. Тому, збільшення доходності таких державних підприємств забезпечить своєчасне та якісне виконання необхідних лісгосподарських робіт та заходів виключно за рахунок власних коштів і дозволить органам державного управління лісової галузі спрямувати бюджетні кошти в регіони з низьким рівнем лісистості.

Для реалізації зазначеного необхідно формування спеціального фонду фінансування лісгосподарської діяльності на центральному рівні управління лісової галузі шляхом внесення змін до чинного законодавства. Створення «Фонду фінансування лісового господарства України» та його використання на принципах програмно-цільового бюджетного фінансування дозволить забезпечити виконання Державних програм розвитку лісового господарства за регіонами згідно матеріалів лісовпорядкування та наукових рекомендацій.

Зміни до чинного законодавства, в першу чергу, стосуються Бюджетного кодексу України. Необхідно доповнити його окремою статтею наступного змісту:

1. «Фонд фінансування лісового господарства України» створюється у складі спеціального фонду Державного бюджету України.

2. Джерелами формування «Фонду фінансування лісового господарства України» є:

- нормативні відрахування від реалізації лісгосподарської продукції підприємств лісоресурсних регіонів України;

- стягнення за порушення у галузі охорони, захисту, використання та відтворення лісів;

- інші надходження, передбачені Державним бюджетом України, в обсягах, що визначаються законом про Державний бюджет України на поточний рік».

Фінансово-економічний аналіз діяльності лісогосподарських підприємств усіх регіонів країни дав змогу обґрунтовано визначити варіант фінансування лісової галузі через створення «Фонду фінансування лісового господарства України». Розрахунки (таблиця) переконливо свідчать про можливість самофінансування витрат на здійснення лісогосподарських робіт та заходів у галузі за дотримання таких умов: підприємства лісоресурсних регіонів країни (Полісся, Лісостеп, Карпати) здійснюють ведення лісового господарства за рахунок власних коштів; у зазначених підприємствах запроваджується норматив відрахувань до «Фонду фінансування лісового господарства України» у розмірі до 10 % коштів, що отримуються лісгоспами від реалізації лісогосподарської продукції. Такий норматив відрахувань не є обтяжливим для лісгоспів згаданих регіонів, а питома частка загальних витрат на ведення лісового господарства в сумі коштів від реалізації продукції за розрахунками становить 40 % (фактичний показник сягає рівня 34 %).

Схема формування спеціального фонду (СФ) фінансування лісгосподарської діяльності (2015 р.)

Підприємства л/г за регіонами	Реалізація продукції	Кошти на ведення лісового господарства			Норматив відрахування в СФ від реалізації продукції		Фінансування л/г до рівня фактичних витрат, млн. грн.		Загальна сума коштів на ведення л/г від реалізації (кол.7+кол.8)	
		Всього	Власні кошти	Бюджетні кошти			за рахунок реалізації продукції	за рахунок СФ	млн. грн.	%
	млн. грн.	млн. грн./ % від реалізації	млн. грн./ % від реалізації	млн. грн.	%	млн. грн.			млн. грн.	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Полісся	4146	1011	1006	5	10	415	1011	-	1426	34
		24	24							
Лісостеп	3408	1187	1135	48	5	171	1187	-	1358	40
		34	33							
Карпати	2394	862	847	14	10	239	862	-	1101	46
		36	35							
Всього по лісоресурсних регіонах	9948	3060	2988	67	-	825	3060	-	3885	39
		31	30							
Степ	347	417	233	184	-	-	233	184	233*	67
		120	67							
Держлісагентство	10295	3477	3221	251	-	825	3293	184	4118	40
		34	31							

* - фактичні показники від реалізації продукції

Створення «Фонду фінансування лісового господарства України» дасть можливість впроваджувати принципи самофінансування галузі при виконанні лісогосподарських робіт, залишаючи за державним бюджетом (як у розвинутих країнах) фінансування виключно суспільно значущих заходів (охорони лісу від пожеж і захисту від шкідників та хвороб; боротьби з ерозією ґрунтів; управління природно-заповідним фондом; будівництва лісових доріг; лісовпорядкування, обліку, інвентаризації та моніторингу лісів; освіти і науки).

Висновки. Система фінансування і фіскальна політика в лісовому господарстві України повинні стимулювати господарську діяльність державних підприємств. Основу фінансової системи, яка забезпечує відтворення лісових ресурсів, повинні складати платежі за лісові ресурси, що утворюють лісовий дохід. Діючий Лісовий кодекс України передбачає платний характер користування лісовими ресурсами і ділянками лісового фонду.

На законодавчому рівні необхідно розглянути комплекс заходів щодо акумулювання фінансових ресурсів і створення умов для формування спеціального фонду фінансування лісового господарства. Це дасть змогу ефективно планувати доходи та видатки господарської діяльності, визначати обсяги фінансових дотацій підприємствам, в першу чергу, малолісних (степових) регіонів.

Бібліографічний список: 1. Дубас Р.Г. Регіональні проблеми екологічно збалансованого лісокористування: методологія, перспективи вирішення / Р.Г. Дубас. – К.: Вид-во «Фенікс», 2011. – 304 с. 2. Коваль Я.В. Економічна оцінка лісових ресурсів: методологія, методика, практика. – К.: РВПС України НАН України, 1998. – 39 с. 3. Мішенін Є.В. Еколого-економічні проблеми природокористування у лісовому комплексі: монографія [Електронний ресурс] / Є. В. Мішенін. - Суми : ВВП «Мрія-І» ЛТД, 1998. – 272 с. 4. Синякевич І.М. Лісова політика: теорія і практика у контексті економічних, екологічних та соціальних проблем лісокористування: монографія / І.М. Синякевич, І.П. Соловей, О.В. Врублевська, А.М. Дейнека, А.М. Польовський, О.П. Павліщук; Нац. лісотехн. ун-т України. - Л.: Піраміда, 2008. – 611 с. 5. Ткач В.П. Удосконалення лісових відносин та лісоуправління в Україні / В.П. Ткач, А.С. Торосов // Наукові праці Лісівничої академії наук України: збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 13. – С. 25-32. 6. Шершун М.Х. Реформування системи лісового господарства України у контексті

європейської перспективи розвитку: монографія / М.Х. Шершун. – К.: ДІА, 2012. – 336 с.

Торосов А.С., Зуев Е.С., Харченко Ю.В. Совершенствование финансовой системы лесной отрасли. В статье рассмотрены вопросы финансирования лесного хозяйства в современных условиях функционирования отрасли. Дефицит бюджетного финансирования лесной отрасли (практически отсутствует) обуславливает необходимость максимального использования собственных резервов для покрытия затрат на лесохозяйственные работы, обеспечивая при этом расширенное воспроизводство лесных ресурсов. При этом, предприятия лесоресурсных регионов страны имеют возможности самофинансирования хозяйственной деятельности. К тому же, часть средств лесхозов этих регионов может направляться на финансирование текущей деятельности лесодефицитных предприятий, а так же других учреждений и организаций отрасли. Поэтому, такая важная проблема должна решаться системно на государственном уровне путем внесения изменений в действующее законодательство.

Ключевые слова: лесное хозяйство, финансирование, доходы, затраты, лесопользование, фонд финансирования, норматив отчислений, законодательство.

A.S. Torosov, E.S. Zuev, Y.V. Kharchenko. The improvement of the financial system of forestry. The strategic reorientation of the life principles in the country to European standards and approaches determines substantial restructuring of forest policy, legislation and management of the forest industry in Ukraine. The financial system of forest management in modern conditions is imperfect. Therefore, the improvement of the financial mechanism of forest industry in the country is extremely urgent and requires immediate action. The aim of the research is to substantiate the scientific and applied aspects of the formation of financing mechanism of forestry in modern terms. The financial system and fiscal policy in forestry should stimulate economic activity of public enterprises in Ukraine. The payments for forest resources forming a forest income must make the basis of the financial system which ensures the reproduction of forest resources. The current Forest Code of Ukraine covers paid patterns of forest resources and land use. The financial and economic analysis of forestry enterprises in all regions over the country made it possible to determine reasonably the financing options of forestry through the creation of special forestry budget. The legislation must consider complex measures for accumulating financial resources and create conditions for the formation of a special fund for financing forest management. This will help to effectively manage revenues and expenditures of economic activity, to determine the

amounts of financial subsidies to enterprises (primarily in sparsely steppe regions).

Keywords: forestry, financing, revenues, expenditures, forest use, financing fund, deductibles rate, legislation.